

Kritéria zařazení kulturní památky do souboru památkových objektů, specifika režimu financování památek, kulturní politika státu ve vztahu k financování, typologie ekonomického využití kulturních památek

3AM590 Management, financování a správa památkových objektů

Mgr. Jakub Grosman

Katedra arts managementu, FPH VŠE v Praze

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Kritéria zařazení kulturní památky do souboru památkových objektů, specifika režimu financování památek, kulturní politika státu ve vztahu k financování, typologie ekonomického využití kulturních památek

- proces zařazení kulturní památky do souboru památkových objektů
 - impuls _ oficiální / vlastnická iniciativa
 - 90.léta vs současnost
 - Ministerstvo kultury ČR
 - *„Prohlašování věcí za kulturní památky na úrovni ministerstva kultury zaručuje zpřesnění vědeckých přístupů průzkumu, objektivizaci památkových kritérií a všestrannou komplexnost hodnocení při respektování zájmů a potřeb naší socialistické společnosti“*
 - posuzování rovnováhy počtu / přirozeného zániku (Důvodová zpráva k zk. č. 20/1987 Sb.,)
 - ~ 40 000 nemovitých památek
 - ~ 49 000 movitých památek
 - ~ 350 národních kulturních památek
 - možnosti decentralizace systému?

Kritéria zařazení kulturní památky do souboru památkových objektů, specifika režimu financování památek, kulturní politika státu ve vztahu k financování, typologie ekonomického využití kulturních památek

- vlastnická iniciativa
 - fyzická / právnická osoba
- obsah podání
 - název a označení věci. V případě souboru věcí označení každé jednotlivé věci v tomto souboru
 - umístění věci
 - nemovitost _ kraj / obec a katastrální území, čtvrť nebo část obce / ulice / číslo popisné / popř. číslo evidenční nebo orientační / parcelní číslo pozemku(ů)
 - movitost _ přesné určení místa, kde se věc nachází
 - označení vlastníka nebo spoluvlastníků, případně uživatelů věci (u právnické osoby název nebo obchodní firmu, identifikační číslo nebo obdobný údaj a adresu sídla, popřípadě jinou adresu pro doručování; u fyzické osoby jméno, příjmení, datum narození a místo trvalého pobytu, popřípadě jinou adresu pro doručování)

Kritéria zařazení kulturní památky do souboru památkových objektů, specifika režimu financování památek, kulturní politika státu ve vztahu k financování, typologie ekonomického využití kulturních památek

- popis věci (věcí v souboru) / její současný stav a využití
- odůvodnění návrhu na prohlášení věci za kulturní památku _ uvedení hodnot věci
- přílohy podání
 - aktuální fotodokumentace; jde-li o nemovitost, pokud možno exteriéru i interiéru jde-li o soubor
 - fotografie každé jednotlivé věci (movité či nemovité) v tomto souboru
 - u nemovitostí lze doporučit výpis z katastru nemovitostí a kopii katastrální mapy
- 30 dní na odpověď _ zahájení řízení / zamítnutí
 - často nedodržováno
 - možnost znehodnotit prvky památky vlastníkem
 - odložení možnosti využívat práv určených památkovým zákonem
- povinnost přezkoumat veškeré žádosti

Kritéria zařazení kulturní památky do souboru památkových objektů, specifika režimu financování památek, kulturní politika státu ve vztahu k financování, typologie ekonomického využití kulturních památek

- motivy
 - zájem chránit kulturní hodnotu
 - přítomnost památky v památkové zóně
 - neprohlášená památka nemá možnost požívat výhod
 - NPÚ
 - účelové podněty
 - např. zabránění demolici
 - archeologická památka
 - návrh AV ČR

Kritéria zařazení kulturní památky do souboru památkových objektů, specifika režimu financování památek, kulturní politika státu ve vztahu k financování, typologie ekonomického využití kulturních památek

- zahájení řízení
 - v případě podnětu MK ČR okamžité
 - vyrozumění vlastníka
 - vyrozumění účastníků řízení
 - oznámení o zahájení řízení
 - písemně
 - nedostatky
 - poskytnutí lhůty pro odstranění
 - Předběžná ochrana
- možnost vzít žádost zpět
- možnost zúžit předmět řízení

Kritéria zařazení kulturní památky do souboru památkových objektů, specifika režimu financování památek, kulturní politika státu ve vztahu k financování, typologie ekonomického využití kulturních památek

- stanoviska krajského úřadu / ORP
- stanoviska vlastníka
- možnost posudků
 - odborných / vědeckých / uměleckých
 - vyjádření NPÚ
- dokazování
 - právo navrhnout důkazy / podávat návrhy
 - pro všechny zúčastněné
- možnost ověření skutečného stavu
 - např. zjišťování původu památky

Kritéria zařazení kulturní památky do souboru památkových objektů, specifika režimu financování památek, kulturní politika státu ve vztahu k financování, typologie ekonomického využití kulturních památek

- ohledání
 - reálná prohlídka
 - průzkum
 - datace zásahů do památky
- svědecká výpověď
 - subjektivní
- znalecký posudek
 - nejčastěji pro zjištění stavu _ statiky / etc.
 - špatný stav může prohlášení podpořit
 - komparace v rámci regionu
- zápisy z kronik / archivů / literatury / etc.

Kritéria zařazení kulturní památky do souboru památkových objektů, specifika režimu financování památek, kulturní politika státu ve vztahu k financování, typologie ekonomického využití kulturních památek

- vyjádření krajských úřadů / ORP
 - nezávazná
- odborné orgány
 - komise pro hodnocení návrhů na prohlášení věci za kulturní památku a žádostí o zrušení prohlášení věci za kulturní památku
 - sekce _ movité / nemovité památky
 - odborníci
 - nezávazné výstupy jednání
 - 3 leté funkční období _ jmenuje ministr kultury
- podklady rozhodnutí
 - možnost účastníků vyjádřit se k nim
 - vyhodnocení splnění požadavků na prohlášení

Kritéria zařazení kulturní památky do souboru památkových objektů, specifika režimu financování památek, kulturní politika státu ve vztahu k financování, typologie ekonomického využití kulturních památek

- definice kulturní památky
 - 22/1958Sb. _ *"kulturní statek, který je dokladem historického vývoje společnosti, jejího umění, techniky, vědy a jiných oborů lidské práce a života, nebo jest jí dochované historické prostředí sídlištních celků a architektonických souborů, anebo věc, která má vztah k význačným osobám a událostem dějin a kultury"*
 - 20/1987Sb. _ *"nemovité a movité věci, popřípadě jejich soubory, které
 - jsou významnými doklady historického vývoje, životního způsobu a prostředí společnosti od nejstarších dob do současnosti, jako projevy tvůrčích schopností a práce člověka z nejrůznějších oborů lidské činnosti, pro jejich hodnoty revoluční, historické, umělecké, vědecké a technické; které
 - mají přímý vztah k významným osobnostem a historickým událostem"*

Kritéria zařazení kulturní památky do souboru památkových objektů, specifika režimu financování památek, kulturní politika státu ve vztahu k financování, typologie ekonomického využití kulturních památek

- 2008 _ věci či soubory věcí, jako výsledek lidské činnosti, zapsané v seznamu kulturních památek, které jsou významným hmotným pramenem poznání, vznikly v dějinném procesu kultivace světa jako významný doklad umělecký, umělecko-řemeslný, řemeslný anebo technický, které jsou významným pozůstatkem lidského osídlení na našem území v minulosti nebo které se váží k významným osobnostem a událostem

(Návrh věcného záměru zákona o památkovém fondu, 2012)

- zjevné charakteristiky kulturní památky?
- určení účelnosti památkové ochrany
 - subjektivita
 - příliš velký počet památek vs kvalita péče
 - možnosti zmenšení památkového souboru?

Kritéria zařazení kulturní památky do souboru památkových objektů, specifika režimu financování památek, kulturní politika státu ve vztahu k financování, typologie ekonomického využití kulturních památek

- dokazování absence kulturní hodnoty
 - změny / zásahy
 - upozornění na kvalitnější statky v blízkém okolí
 - finanční / administrativní náročnost obnovy
 - nemožnost využití
 - obtížnost změny využití
 - problematika náhrady?
- kritéria pro prohlášení kulturní památky
 - zachovalost
 - hodnota stáří
 - hodnota historického významu
 - hodnota historického kontextu

Kritéria zařazení kulturní památky do souboru památkových objektů, specifika režimu financování památek, kulturní politika státu ve vztahu k financování, typologie ekonomického využití kulturních památek

- autenticita věci
- hodnota četnosti věci
- uměleckořemeslná hodnota
- hodnota urbanistická
 - pro prohlášení stačí výjimečnost pouze jedné charakteristiky
- nový památkový zákon _ navíc
 - integrita
 - výtvarná úroveň
 - schopnost dotvářet prostředí lokality
 - krajinotvorná funkce
 - technologie vzniku
 - komplexní posuzování

Kritéria zařazení kulturní památky do souboru památkových objektů, specifika režimu financování památek, kulturní politika státu ve vztahu k financování, typologie ekonomického využití kulturních památek

- hledisko stáří
 - dnes estetická / architektonická hodnota
 - > mladší památky
 - obvykle nad 50 let stáří
 - > vznikající památky > potenciální památky?
 - obava podjatosti
 - prevence ohroženosti
- oficiální charakteristiky kulturních památek _ MK ČR
 - nemovité / movité věci / soubory
 - které jsou významnými doklady historického vývoje, životního způsobu a prostředí společnosti od nejstarších dob do současnosti, jako projevy tvůrčích schopností a práce člověka z nejrůznějších oborů lidské činnosti, pro jejich hodnoty revoluční, historické, umělecké, vědecké a technické

Kritéria zařazení kulturní památky do souboru památkových objektů, specifika režimu financování památek, kulturní politika státu ve vztahu k financování, typologie ekonomického využití kulturních památek

- které mají přímý vztah k významným osobnostem a historickým událostem
- druhová skladba památkového fondu ČR
 - movité památky a jejich soubory (zejména památky malířství, sochařství a uměleckých řemesel a památky technické a archeologické, historické knihovny apod.)
 - nemovité památky (jde zejména o stavby a jejich soubory, které dokládají vývoj civilizace a stavební kultury v českých zemích, jako např. hrady, zámky a tvrze; kostely, kláštery a ostatní kultovní stavby; vesnické domy, zemědělské usedlosti a další objekty lidové architektury a lidového stavitelství; městské domy, radnice, městské brány a hradby; stavební památky vývoje řemesel, vědy a techniky; historické zahrady a parky, obvykle komponované ve vztahu k objektům historické architektury)

MK ČR: kulturní památky, dostupné na:

<http://www.mkcr.cz/cz/kulturni-dedictvi/pamatkovy-fond/pamatkovy-fond/kulturni-pamatky-18042/>

Kritéria zařazení kulturní památky do souboru památkových objektů, specifika režimu financování památek, kulturní politika státu ve vztahu k financování, typologie ekonomického využití kulturních památek

- nemovité i movité věci připomínající významné historické osobnosti nebo události.
- památkově chráněná území _ památkové rezervace městské, vesnické a archeologické a památkové zóny městské, vesnické a krajinné, a specifická památkově chráněná území (např. území s archeologickými nálezy)
MK ČR: kulturní památky, dostupné na:
<http://www.mkcr.cz/cz/kulturni-dedictvi/pamatkovy-fond/pamatkovy-fond/kulturni-pamatky-18042/>
- rozhodnutí
 - písemná forma
 - výrok
 - verdikt o prohlášení kulturní památky
 - možnost více výroků
 - legislativní základ
 - přesné označení předmětu řízení

Kritéria zařazení kulturní památky do souboru památkových objektů, specifika režimu financování památek, kulturní politika státu ve vztahu k financování, typologie ekonomického využití kulturních památek

- srozumitelnost
- naplnění požadavků zákona
 - pozitivní / negativní památky
- odůvodnění
 - základ pro přijetí
 - průkaznost řízení
 - důkazy
 - interpretace legislativy
 - vypořádání námitek
- poučení
 - konečnost rozhodnutí
 - lhůta pro rozklad
 - a komu jej adresovat

Kritéria zařazení kulturní památky do souboru památkových objektů, specifika režimu financování památek, kulturní politika státu ve vztahu k financování, typologie ekonomického využití kulturních památek

- rozklad

- ochrana účastníků před nezákonností / špatným rozhodnutím
- odkládá prvoinstanční rozhodnutí
- 15 dní od oznámení rozhodnutí
- směřován ministru kultury ČR
 - návrhem rozkladové komise
 - odborníci mimo ministerstvo kultury ČR
 - nezávislost
- proti celému výroku / části
- účastníci _ obvykle totožní s původním řízením
- přezkoumání
 - přihlídnutí k dříve neuplatnitelným důkazům / skutečností
 - soulad s legislativou

Kritéria zařazení kulturní památky do souboru památkových objektů, specifika režimu financování památek, kulturní politika státu ve vztahu k financování, typologie ekonomického využití kulturních památek

- ministr kultury
 - potvrzuje / zamítá / ruší / mění
 - návrh komise _ nezávazný
- plošná památková ochrana
 - V ČR ~ 600 plošně chráněných celků
 - památkové rezervace
 - „skupina nemovitých kulturních památek v původní historické skladbě nebo významná archeologická lokalita, území vztahující se k revolučním a historickým událostem.“
 - nařízení vlády
 - absence povinnosti informovat vlastníky o vzniku ochrany

Kritéria zařazení kulturní památky do souboru památkových objektů, specifika režimu financování památek, kulturní politika státu ve vztahu k financování, typologie ekonomického využití kulturních památek

- absence zohlednění stanovisek dotčené obce
- památkové zóny
 - ~ nižší stupeň rezervací
 - možnost ochrany území i bez kulturních památek
 - uplatňování „kulturně politických zájmů při plánování rozvoje vybraných historických obcí a jejich částí.“
 - prohlašuje Ministerstvo kultury ČR
 - projednávání s krajským úřadem
 - problematika povědomí o lokalitě
 - > budoucnost v decentralizaci?
 - náhrady pro vlastníky nepamátkových objektů

Kritéria zařazení kulturní památky do souboru památkových objektů, specifika režimu financování památek, kulturní politika státu ve vztahu k financování, typologie ekonomického využití kulturních památek

- kulturní politika ve vztahu k financování
 - dlouhodobě nezměněný stav
 - uvědomění si nákladnosti údržby / obnovy kulturních památek
 - nedostatečná podpora
 - podíl MK ČR na státním rozpočtu _ 0,76%
 - stacionarita _ dlouhodobá _ budoucí?
 - odpovědnost vlastníků
 - veřejné financování
 - mimořádný společenský zájem

Kritéria zařazení kulturní památky do souboru památkových objektů, specifika režimu financování památek, kulturní politika státu ve vztahu k financování, typologie ekonomického využití kulturních památek

- Havarijní program / Program regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón / Program záchrany architektonického dědictví / Program péče o vesnické památkové rezervace a zóny a krajinné památkové zóny / Program restaurování movitých kulturních památek / Podpora obnovy kulturních památek prostřednictvím obcí s rozšířenou působností / Podpora záchranných archeologických průzkumů / Podpora pro památky UNESCO / Program podpory občanských sdružení v památkové péči
- rozpočet územních samosprávních celků _ regionální programy / mimořádný zájem
- Evropská unie _ procesní náročnost / projekty strukturálních fondů / silní investoři / Culture

Kritéria zařazení kulturní památky do souboru památkových objektů, specifika režimu financování památek, kulturní politika státu ve vztahu k financování, typologie ekonomického využití kulturních památek

- mezinárodní spolupráce _ Norské fondy / Švýcarské fondy
 - uchování evropského kulturního dědictví
- nepřímá podpora
 - daňová zvýhodnění / úlevy
 - daň z nemovitosti _ 8 let po úpravách > nový zákon _ trvale
 - zvýhodněné odpisování
 - snížení DPH
 - nový zákon
 - nenárokové příspěvky na přípravu prací
 - kompenzace vlastníků nepamátkových objektů
 - bezplatná pomoc
 - dokumentace

Kritéria zařazení kulturní památky do souboru památkových objektů, specifika režimu financování památek, kulturní politika státu ve vztahu k financování, typologie ekonomického využití kulturních památek

- typologie ekonomického využití kulturních památek
 - Na kulturní dědictví lze nahlížet prizmatem nekonečného projektu
 - neukotveno v čase
 - nejasné cíle
 - neodhadnutelné vstupy
 - udržitelnost???
- kontinuální a dlouhodobé ekonomické projekty
- stabilizované ekonomické projekty
- krátkodobé ekonomické projekty
- památky bez ekonomického projektu

Kritéria zařazení kulturní památky do souboru památkových objektů, specifika režimu financování památek, kulturní politika státu ve vztahu k financování, typologie ekonomického využití kulturních památek

- kontinuální a dlouhodobé ekonomické projekty
 - jasný význam v národní / regionální / místní kultuře
 - obvykle hlavní atraktory
 - zpravidla jde o nemovitosti a lokality, které slouží k obytným / rezidenčním účelům > pokud nedochází ke geopolitickým změnám, není globální důvod k jejich úpadku...plošně...
 - památky ovlivňující regionální kulturu
 - financování z obecních / krajských rozpočtů
- stabilizované ekonomické projekty
 - Přítomnost ekonomických projektů generujících finance na provoz / opravy

Kritéria zařazení kulturní památky do souboru památkových objektů, specifika režimu financování památek, kulturní politika státu ve vztahu k financování, typologie ekonomického využití kulturních památek

- muzea / galerie / sociální služby / školy / nemocnice / ústavy
- stabilizace vs. věčnost
 - Kulturní památky jsou chráněny, ale projektu ochrany a zachování nikdy...
 - po ukončení projektu > chátrání
- krátkodobé ekonomické projekty
 - sídla společností / hotely / penziony / kulturní centra / galerie / etc.
 - existence památky závislá na ekonomickém projektu
 - ohrožení památky
 - nevhodné úpravy
 - délka existence
 - mnohdy jediné řešení _ být dočasné

Kritéria zařazení kulturní památky do souboru památkových objektů, specifika režimu financování památek, kulturní politika státu ve vztahu k financování, typologie ekonomického využití kulturních památek

- památky bez ekonomického projektu
 - většina památek _ seznam ohrožených památek
 - skladiště / autoopravny
- památka jako kapitál
 - statek zpřístupňovaný širším vrstvám obyvatelstva
 - ekonomizace památky
 - reklama / film / image / etc.
- individuální ekonomické projekty
 - alternativní ekonomické projekty _ krátko / dlouhodobé
 - potenciál znovuvytvoření funkce / identity památky

Kritéria zařazení kulturní památky do souboru památkových objektů, specifika režimu financování památek, kulturní politika státu ve vztahu k financování, typologie ekonomického využití kulturních památek

- literatura / zdroje:

PEK, T. (2009) Stavební památky - Specifika přípravy a financování jejich obnovy, údržby a provozu, Praha: Wolters Kluwe.

PATOČKA, J., & HEŘMANOVÁ, E. (2008). Lokální a regionální kultura v České Republice: kulturní prostor, kulturní politika a kulturní dědictví. Aspi.

ZÍDEK, M. & KLUSOŇ, J. (2005) *Zákon o státní památkové péči a jeho prováděcí předpisy s komentářem*. Praha: ARCH.

NPÚ (2005) Zprávy památkové péče č. 5. Praha: NPÚ.

NPÚ (2020) Památkový fond. Dostupné na: <https://www.npu.cz/pamatkovy-fond>

Zákon č. 20/1987 Sb. o státní památkové péči

Zákon č. 22/1958 Sb. o kulturních památkách

Důvodová zpráva k zk. č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči

Návrh věcného záměru zákona o památkovém fondu, 2012

MK ČR (2012) Věcný záměr zákona o památkovém fondu. Praha: Ministerstvo kultury.

MK ČR (2015) Památkově chráněná území. Praha: NPÚ.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Toto dílo podléhá licenci Creative Commons
Uveďte původ – Zachovejte licenci 4.0 Mezinárodní.

